

Sluta jåla och lag dig iväg

Presentation av Inge Gustafssons magistersavhandling
med temat problematisk skolfrånvaro

Presentationens tanke

Med presentationen vill jag kort delge vad som kom fram i min avhandling.

Under arbetets gång väcktes några frågor hos mig

- ▶ Gör kollegiet lika?
- ▶ Vilka styrkor finns i kollegiet?
- ▶ Vad kan vi hjälpas åt att utveckla?

Jag hoppas presentationen bidrar till givna diskussioner med nya insikter

/Inge

Avhandlingens första skede

- ▶ Mitt arbete började med att e-post skickades ut i oktober 2023 till alla skolledare inom åk 1-6

- ▶ Följande frågor fanns med:

Finns det någon handlingsplan/åtgärdsplan mot skolfrånvaro i er skola?

Hur registreras frånvaro i er skola?

Hur länge ska eleven vara borta för att frånvaron ska registreras?

Vad är er definition av olovlig skolfrånvaro?

Till vem rapporteras olovlig skolfrånvaron?

Hur ser fördelningen ut i er skola gällande olovlig frånvaro?

- ▶ 17 av 21 skolledare svarade

Vad visade e-postsvaren?

- ▶ M:hamn, SÅUD, NÅUD har handlingsplan för närvaro, frånvaro
- ▶ 14 skolor registrerar frånvaro i Wilma, 2 skolor i ItsLearning, 1 skola oklart
- ▶ Lektionsvis frånvaro registreras i huvudsak, även notering from 10 min eller endast heldagsfrånvaro förekommer
- ▶ Olovlig frånvaro är icke anmäld eller anhållen (anser 15 skolor)
- ▶ Olovlig frånvaro anmäls i huvudsak till vårdnadshavarna
- ▶ 8 skolor meddelar att de inte har olovlig frånvaro just nu
9 skolor skriver: elever som är mycket sjuka, elever som strejkar och att frånvaro existerar men att det inte finns statistik över det

Diskussion

- ▶ När registreras frånvaro, efter hur lång tid?
- ▶ Vem meddelas om frånvaron?
- ▶ Vem gör frånvaroanteckningen (i Wilma)

Avhandlingens andra skede

- ▶ Intervjuades 7 skolledare
- ▶ Representanter från alla distrikt, manliga och kvinnliga
- ▶ Frågorna som ställdes handlade om
  - Erfarenhet av skolfrånvaro, definitioner
  - Frånvaroanteckningar
  - Trivselplan, frånvaroplan, närvaroplan
  - Samarbete mellan instanser

Diskussion

- ▶ Fundera, vad är er definition på:
  - ▶ Skolfrånvaro
  - ▶ Olovlig frånvaro
  - ▶ Lovlig frånvaro
  - ▶ När blir det frågan om problematisk skolfrånvaro

- ▶ Inga rätt eller fel finns. Teorierna säger också olika saker.

Vad kom fram i intervjuerna?

► Definition av skolfrånvaro - all frånvaro är frånvaro

”De som är sjuka, de som är på resor och sedan de barn som av olika orsaker mår så dåligt att de inte klarar av att vara i skolan.”

► Definition olovlig frånvaro - inte anmäld eller anhållen

”De är dedär eleverna som sitter här medhuvan på /.../ de kommer hit men skulle helst vara hemma. Och det är något som eskalerat! Våldigt fort! En elev som mår tillräckligt dåligt kan ju inte heller vara här. Är då frånvaron giltig eller ogiltig? ”

► Lovlig frånvaro - anmäld eller anhållen

” Lovlig frånvaro är ju både resa och när man är hemma sjuk, men int´ hänger man ju med i undervisningen för de int´!”

”en giltig frånvaro kan också vara problematisk om man inkluderar bedömning”.

”Alla är lediga ganska frekvent /.../Inställningen är slappare gentemot skolan, respekten har svalnat. Det är som om de inte förstår att verksamheten drabbas”

► Definition långvarig skolfrånvaro, problematisk eller inte

”en kontinuerlig frånvaro, där eleven inte varit på plats någon dag ens, under en månad”

”20 dagar”

”2 veckor! Redan då finns det en utmaning!”

”Beror på från fall till fall”

”De som inte klarar av att komma till skolan”

”Långa ledigheter, sjuk och de som inte klarar av att komma till skolan”

”De som av olika orsaker inte klarar av att komma till skolan inom rimlig tid.

Vad är rimlig tid?

Inom ett par veckor! Dessa situationer är jättekämpiga och är en ofantlig gråzon.

Varför säger du gråzon?

Men är eleven verkligen sjuk eller är det något annat? Vårdnadshavaren sjukanmäler till oss och vi måste tro på det men vår magkänsla säger något annat? Jo, vårdnadshavaren anmäler, men ... ”

”Det som förr suckades över i lärarrummet och målades över med måndagssjuka”

Vad säger teorin?

- ▶ I England är definitionen för varaktig frånvaro 10 % eller mer.
- ▶ I Australien definieras omfattande skolfrånvaro med 4 dagars frånvaro under de senaste tio veckorna.
- ▶ Danmarks definierar det att eleven har
  - 1) fyra eller fler frånvarotillfällen
  - 2) 10% olovlig frånvaro, senaste månaden eller
    - A) eleven har 11 eller fler frånvarotillfällen
    - B) eleven har 10% samlad frånvaro under det senaste skolåret.
- ▶ Finland saknar definition men många skolor följer timanvisningarna i Wilma: 30, 60, 90

- ▶ Sverige saknar nationell linje, någon skola har 4 dagar per läsår och någon annan 20% frånvaro under ett läsår.
- ▶ Green Landell (Sverige) har tagit fram följande definitioner:
  - 1) elevens frånvaro, giltig eller ogiltig, har varit sammanhängande i minst två veckors skoltid
  - 2) eleven har varit ogiltigt frånvarande under minst fem tillfällen som omfattar minst 25 procent av skoldagen under en månads skoltid
  - 3) eleven uppvisar varningssignaler eller riskfaktorer för frånvaro, t.ex. en elevs frånvaro börjar bilda ett mönster
- ▶ Och ytterligare något att fundera på: "Två dagars frånvaro per månad blir tjugo dagar på ett år. Det innebär ett års frånvaro - ett års förlorad skolgång - under hela grundskoletiden." (Green Landell) och syftar på dessa 2 dagar per månad, om de fortsätter hela grundskoletiden ut.

Vad säger läroplanen?

Om en elev har en oroväckande hög frånvaro är det skolans skyldighet att reda ut vilka orsaker som ligger bakom frånvaron och erbjuda hemmet stöd och hjälp för att eleven ska kunna återvända till skolan. (Ålands Landskapsregering, 2021, s. 21)

► Men!

Vad är oroväckande hög frånvaro?

Vilka former av hjälp och stöd?

Diskussion!

- ▶ Vad anser ni att är hög frånvaro?
- ▶ Vilka former av hjälp och stöd kan skolan erbjuda?
- ▶ Vilka styrkor har ni i kollegiet gällande frånvaro, återvändare
- ▶ Hur ser kontakten till vårdnadshavarna ut? Diskutera styrkor och utmaningar.

Planer och lyckade åtgärder

- ▶ ”Jobba fram en skolkultur där barnen vill va, vara måna om barnet och se till att skolmiljön är trygg. Det gynnar alla elever, inte bara de som har de svårt”
- ▶ ”En styrka i att hela distriktet följer samma plan, har samma grunder, eftersom eleverna sedan sammanstrålar i samma högstadieskola.”
- ▶ ”Snabba insatser är A och O!”
- ▶ Fler skolledare betonar vikten av att skolan utser en nyckelperson
- ▶ Fler betonar också studio-möjligheten eller enskild undervisning och –utrymme
- ▶ Kortare dagar och endast valda lektioner. Små steg, ingen quick-fix!

Skolledares åsikter om samarbete med KST, ÅHS och BUP

- ▶ ”Barnskyddsanmälan har en väldigt negativ stämpel. Vad ska vi göra för att få bort den här stämpeln och istället förstå att det görs för att få hjälp och stöd?”
- ▶ ”Nu får vi ofta en diktering om ditten och datten som ska göras, men ingen helhet för hur det faktiskt ska möjliggöras.”
- ▶ Frustration över de vattentäta skotten som finns mellan ÅHS och BUP, som två olika enheter. ”Istället borde de se en helhet för barnet, samarbeta för att snabbare få fram utredningar och insatser ”
- ▶ ”Vi är inte proffs på psykiskt mående men vi förväntas kunna det bara och förväntas lösa situationen”
- ▶ Önskar ett större samarbete mellan olika instanser men inser att det saknas huvudman för det. ”Det är lite dyrt och lite krångligt, men framför allt problematiskt. Men drömmen skulle ju vara en kombitjänst med någon som har medicinsk kunskap och pedagogiken kombinerat.”

Diskussion

- ▶ Vilka är era erfarenheter av samarbetet mellan olika instanser?
- ▶ Vad kunde göra samarbetet smidigare?

Jag hoppas presentationen gett er intressanta diskussioner och en samhörighet inom kollegiet med gemensamma riktlinjer.

Vill ni delge era tankar och förbättringsförslag kan ni maila dem till mig på:
ingegerd.gustafsson@saud.ax

Vill ni läsa mer finns min avhandling i sin helhet på:
<https://www.doria.fi/handle/10024/189222>

/Inge